

Stabat Mater

Rheinberger ontmoet Scarlatti

Koorfestival Brugge 2008
zaterdag 25 oktober – 20 uur
Sint-Jakobskerk Brugge

Programma

Bladelin Ensemble

Stabat Mater

Domenico Scarlatti (1685-1757)

Jedutun Ensemble

Chansons de Matin et de Nuit Op. 15

Edward Elgar (1857-1934)

Brugs Vocaal Ensemble

Messe Brève in C

Kyrie

Gloria

Sanctus

Agnus Dei

Charles Gounod (1818-1893)

Stabat Mater

Joseph Rheinberger (1839-1901)

Stabat Mater

Stabat mater dolorosa (Latijn: De moeder stond door smart bevangen) zijn de beginwoorden van een gedicht op de Moeder Gods in haar smart om de gekruisigde Christus. De auteur was waarschijnlijk een Franciscaner monnik uit Frankrijk of Italië. Genoemd zijn: Johannes Fidenza (1221-1274), die later als kardinaalaartsbisschop van Albano de naam Johannes Bonaventura aannam, en John Pecham, een Engelse student van Bonaventura, die twintig jaar in Parijs woonde. In het verleden werd het gedicht toegeschreven aan Jacopone van Todi, die wel een minder geslaagde versie schreef, de *Stabat Mater Speciosa*. Het gedicht behoort sinds 1727 tot het brevier van de rooms-katholieke kerk.

Domenico Scarlatti (Napels, 26 oktober 1685 – Madrid, 23 juli 1757)

Scarlatti werd geboren als zesde van tien kinderen en oudste zoon van componist en kapelmeester Alessandro Scarlatti (1659-1725) en Antonia Anzalone. Over de eerste vijftien jaar van Scarlatti's leven weten we niets. Zijn naam komt niet voor in archieven van muziekscholen of conservatoria, maar zijn muzikaal talent moet zich snel hebben ontwikkeld. Op 13 september 1701 werd hij namelijk, nog geen zestien jaar oud, benoemd tot componist en organist van de Koninklijke kapel in Napels. Mogelijk dankte hij dit tevens aan de geprivilegieerde positie die zijn vader aan het hof innam, de man stond vooral om zijn opera's in hoog aanzien – hij produceerde er maar liefst 115. Wat Domenico's plichten aan het Napolitaanse hof behelsden is echter in duisternis gehuld: composities uit die periode schijnen niet te bestaan.

Scarlatti schreef ten minste één oratorium en een fors aantal opera's. Voorts zijn er een *Stabat mater*, wat cantates en ten minste zeventien symfonieën gevonden. Deze worden zelden of nooit uitgevoerd: heel soms neemt een obscuur gezelschap eens iets op, dat bij het grote publiek onopgemerkt blijft. Er schijnt zelfs een compleet concerto voor klavecimbel en orkest te bestaan waar tot dusver nog niet één erkende grootheid onder de hedendaagse klavecinisten en pianisten zich aan gewaagd heeft, wat gezien de belangstelling van het grote publiek voor dergelijke concerten bepaald opmerkelijk mag heten.

Edward Elgar (Broadhaeth, 2 juni 1857 – Worcester, 23 februari 1934)
Oorspronkelijk componeerde Elgar de beide stukken voor viool en piano. Ze ontstonden met een interval van enkele jaren (resp. 1897 en 1899). Wat eerst moest gepubliceerd worden onder de naam *Evensong* (Elgar suggereerde ook de naam 'Vespers' aan zijn uitgever) werd om commerciële redenen uiteindelijk uitgebracht als 'Chanson de Nuit' ... Franse titels verkochten toen immers beter, en Elgar zat krap bij kas. Naderhand berichtte hij zijn uitgever dat hij tussen zijn kladjes een stukje had teruggevonden, dat oorspronkelijk bedoeld was als pendant voor de *Evensong*. Het werd dan ook gepubliceerd als *Chanson de Matin*. Vanaf 1901 zijn beide werken een gezamenlijk leven gaan leiden in een georchestreerde versie.

Charles Gounod (Parijs, 17 juni 1818 – Saint-Cloud, 18 oktober 1893)
Charles François Gounod was een Franse componist. De biografie van Charles Gounod wordt gekenmerkt door alle karakteristieke kunstenaarsallures. Zijn gemoedstoestanden wisselen tussen ambitie en moedeloosheid, rusteloze werkzaamheid en crisis, beminnelijkheid en twistziek gedrag, huwelijkstrouw en geneigdheid tot buitenechtelijke affaires. In zijn jeugd droomde hij ervan priester te worden en in kloosterlijke afzondering te leven. Hij noemde zichzelf een bepaalde tijd abbé en droeg een soutane.

Joseph Rheinberger (Vaduz, 17 maart 1839 – München, 25 november 1901)
Joseph Gabriel von Rheinberger was een uit Liechtenstein afkomstige Beierse muziektheoreticus, muziekpedagoog en componist. Hij volgde zijn muziekopleiding in München, waar hij onder andere onderwijs volgde bij Franz Lachner. Gedurende de vijftiger jaren van de negentiende eeuw verdiende hij in die stad zijn levensonderhoud door het orgelspel. Rheinberger schreef meer dan tweehonderd werken voor koor, orkest en solisten. Tot zijn bekendere oeuvre horen zijn composities voor orgel.

Stabat Mater – tekst en vertaling

Stabat mater dolorosa
Iuxta crucem lacrimosa,
Dum penebat filius;

*De moeder stond door smart bevangen
en met tranen langs haar wangen
waar haar zoon gekruisigd hing*

Cuius animam gementem,
Contristantem et dolentem
Pertransivit gladius.

*en het was haar in haar lijden
of een zwaard haar kwam doorsnijden
dat dwars door het hart heen ging.*

O quam tristis et afflicta
Fuit illa benedicta
Mater unigeniti!

*Hoe verdrietig en verloren
was de toch zo uitverkoren
moeder die hem 't leven gaf.*

Quae maerebat et dolebat
Et tremebat, cum videbat
Nati poenas incliti.

*Ze moest klagen, ze moest rouwen
en ze beefde bij 't aanschouwen
van zijn vreselijke straf.*

Quis est homo, qui non fleret,
Matrem Christi si videret
In tanto supplicio?

*Wie voelt er geen tranen komen,
die daarheen wordt meegenomen,
waar hij Christus' moeder vindt?*

Quis non posset contristari,
Piam matrem contemplari
Dolentem cum filio?

*Wie zou tranen binnenhouden
als hij dat verdriet aanschouwde
van de moeder bij haar kind?*

Pro peccatis suae gentis
Iesum vidit in tormentis
Et flagellis subditum,

*Zij zag wat hij heeft geleden
voor het kwaad dat mensen deden,
zag de zweepen, zag het slaan,*

Vidit suum dulcem natum
Morientem, desolatum,
Cum emisit spiritum.

*hoorde 't kind, door haar gedragen,
stervende om bijstand vragen,
zag hoe hij is doodgegaan.*

Eia, mater, fons amoris,
Me sentire vim doloris
Fac, ut tecum lugeam;

*Vrouw van liefde en genade,
wil toch op mijn schouders laden
alles wat u lijden doet.*

Fac, ut ardeat cor meum
In amando Christum Deum,
Ut sibi compleceam.

*'k Wil mijn hart aan hem verpanden,
laat mij dan van liefde branden
opdat ik hem zo ontmoet.*

Sancta mater, illud agas,
Crucifixi fige plagas
Cordi meo valide;

Tui nati vulnerati,
Iam dignati pro me pati
Poenas mecum divide.

Fac me vere tecum flere,
Crucifixo condolere,
Donec ego vixero.

Iuxta crucem tecum stare,
Te libenter sociare
In planctu desidero.

Virgo virginum praeclara,
Mihi iam non sis amara,
Fac me tecum plangere,

Fac, ut portem Christi mortem
Passionis eius sortem
Et plagas recolare.

Fac me plagis vulnerari,
Cruce hac inebriari
Ob amorem filii;

Inflammatum et accensum
Per te, virgo, sum defensus
In die iudicii.

Fac me cruce custodiri,
Morte Christi praemuniri,
Confoveri gratia;

Quando corpus morietur,
Fac ut animae donetur
Paradisi gloria.

*Moeder, wil mijn hart bezeren
met de wonden die hem deren,
die zo nederig wilde zijn*

*om te lijden voor mijn zonden.
Laat mij lijden aan zijn wonden,
laat mij delen in de pijn.*

*Laat mij huilen aan uw zijde,
laat het kruis ook mij doen lijden
tot ik zelf eens doodgaan moet:*

*'k wil mij naar het kruis begeven
om daar met u mee te leven
in wat hem zo lijden doet.*

*Stralende, ik moet u eren,
wil u toch niet van mij keren,
laat mij huilend bij u staan.*

*Laat mij Christus' dood ervaren,
laat mij in mijn hart bewaren
al wat hem is aangedaan.*

*Laat zijn pijnen mij genaken,
laat het kruis mij dronken maken
van de liefde voor uw zoon*

*en wil dan mijn voorspraak wezen
als ik 't helse vuur moet vrezen
na het oordeel voor zijn troon.*

*Laat het kruis over mij waken,
laat zijn dood mij sterker maken,
zodat hij me begeleidt*

*en mijn ziel, als 't lijf moest sterven,
de verrukking doet verwerven
die de hemel ons bereidt.*

Bladelin-ensemble

Ondanks de vrij korte staat van dienst (opgericht in 1996 als 'De Andere Notie') kan dit gemengde koor al terugblikken op een aantal boeiende concerten in verschillende genres, gaande van renaissance (*Het liedboek van Andreas Notorius*) over barok (Schütz, Vivaldi) tot modern (Koorfestival Brugge, Aperonotie).

De naam Bladelin-ensemble verwijst naar Pieter Bladelin (1408-1472), schatbewaarder van Brugge, ambassadeur en raadsheer van de Bourgondische vorsten. Het geeft de inzet aan waarmee het koor luisterrijke contacten verzorgt.

Patrick Beuckels heeft sinds 2001 de leiding. Hij is niet alleen toonaangevend als dirigent: koordirectie is een vrij nieuw luik in zijn muzikantenbestaan. Patrick Beuckels is vooral gekend als uitvoerend kunstenaar fluit en traverso. Daarnaast is hij docent aan het departement Muziek en Dramatische Kunst van de Hogeschool Gent en leraar aan het Stedelijk Conservatorium Brugge.

Patrick Beuckels

Zijn muzikale basis kreeg hij aan het Conservatorium te Brugge. Hij studeerde musicologie en rechten aan de universiteit Gent en fluit en traverso aan de koninklijke Conservatoria van Gent en Brussel.

Vooraf zijn traversoleraar Bartold Kuijken inspireerde hem bij zijn keuze voor een muzikale loopbaan. Orkest- en podiumervaring deed hij voornamelijk op als fluitsolo bij de orkesten Collegium Vocale en Orchestre des Champs Elysées onder Philippe Herreweghe.

Hij werkte ook met Gustav Leonhardt, Jordi Savall, Anner Bylisma, Sigiswald Kuijken, Marc Minkowski, Ivan Fischer, Gerard Lesne en andere muzieksterren. Hij verleende zijn medewerking aan een kleine honderd orchestrale of kamermuzikale opnames. Naast talrijke lovende vermeldingen in persartikelen werd hij persoonlijk gelauwerd in de internationale muziektijdschriften *La Traversière*, *Diapason* en *Repertoire* voor zijn opnames van de flutsonates van G.F.Händel (Ricercar), het verzameld kamermuziekrepertoire van W.F.Bach (ricercar) en enkele pareltjes uit het kamermuziekrepertoire van G.Ph. Telemann (Ricercar).

In het tijdschrift *Diapason* van september 2001 werd hij tot de 30 betere fluitisten uit de laatste decennia aangeduid.

Zijn concertloopbaan combineert hij nog steeds met lesgeven. Hij doceerde vakdidactiek aan het Koninklijk Conservatorium te Brussel, traverso aan het Conservatoire Royal te Brussel en fluit en traverso aan het Koninklijk Conservatorium te Gent.

Zijn ultieme droom, kamermuziek doceren kon hij steeds meer waarmaken aan het Gentse Conservatorium. Hij is er nu coördinator en hoofddocent kamermuziek.

Voeling met de basis blijft hij behouden via het Stedelijk Conservatorium van Brugge waar hij nog steeds enkele uren fluit en traverso geeft.

Reeds 8 jaar dirigeert hij het Brugse Bladelin-ensemble, dat hij in 2002, ter gelegenheid van het provinciaal tornooi op een behoorlijk niveau bracht en

waarmee hij elk jaar een afgewerkt programma brengt rond een bekend componist. Het koor zingt een uitgebreid repertoire, van renaissance tot hedendaags.

Ook componisten van eigen bodem zoals Ludo Claessen, Frank Nuyts en Raymond Schroyens zijn voor het Bladelin-ensemble geen onbekenden meer.

Peter Ledaine

trok na zijn studies aan het Stedelijk Conservatorium te Brugge naar het Lemmensinstituut te Leuven, waar hij behalve de diploma's laureaat orgel, laureaat muziekpedagogie en laureaat koorleiding, het "Hoger Diploma Orgel" behaalde o.l.v. Chris Dubois. Daarna vervolmaakte hij zich bij Hans Van Nieuwkoop aan het Sweelinckconservatorium te Amsterdam.

Hij is directeur aan de Stedelijke Academie voor Muziek en Woord van Blankenberge. Als organist is hij verbonden aan de hoofdkerk St.-Petrus en Paulus en aan de Kapucijnenkerk te Oostende. Hij bespeelt er het monumentale Schijven-Flentop-orgel, het Thomas-orgel in Silbermannstijl en het nieuwe barokorgel, gebouwd door Stan Arnouts in vroeg 17de-eeuwse stijl. Ook de artistieke leiding van de Petrus- en Paulusconcerten neemt hij op zich. Deze concertvereniging organiseert jaarlijks een succesvolle concertenreeks in Oostende.

Peter Ledaine concerteert regelmatig in binnen- en buitenland en realiseerde diverse cd-opnames met Duitse barokmuziek (Thomas-orgel Spa), Engelse Voluntaries (Van Peteghem-orgel Ichtegem) en Franse romantische orgelmuziek (Schijven-orgel Oostende). Recent verscheen de cd 'Orgels in Oostende' waarop hij het Schijven-Flentrop-orgel van de Sint-Petrus- en Pauluskerk, het Arnauts-orgel van de Kapucijnenkerk en het Thomas-orgel van de kapel in de wijk Hazegras bespeelt.

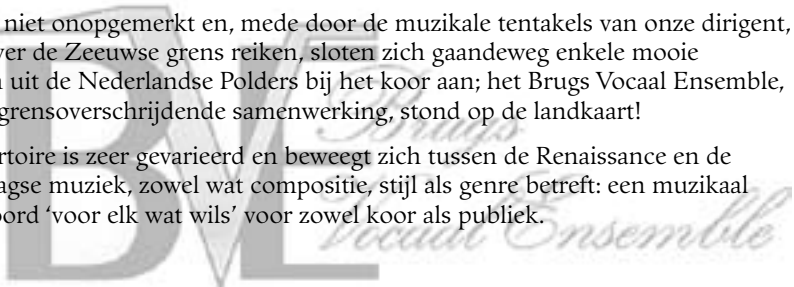
In 1993 richtte hij het Orlandusensemble op. Dit barokensemble voerde onder zijn leiding o.a. volgende meester werken uit: de Johannespassie, de Mattheuspassie, motetten, cantates en het Magnificat van J.S. Bach, het Gloria van A. Vivaldi, de Messiah van G.F. Händel en het Requiem van W.A. Mozart.

Brugs Vocaal Ensemble

Het 'Brugs Vocaal Ensemble' (BVE) werd 24 jaar geleden opgericht door stichterdirigent Tony Venneman. Op enkele uitzonderingen na, waren alle stichtende leden Bruggelingen. Velen hadden 'in een vorig leven' al heel wat koorkennis opgedaan, zodat het jonge ensemble in een zeer korte tijdsspanne klaar was om allerhande optredens te verzorgen.

Dit bleef niet onopgemerkt en, mede door de muzikale tentakels van onze dirigent, die tot over de Zeeuwse grens reiken, sloten zich gaandeweg enkele mooie stemmen uit de Nederlandse Polders bij het koor aan; het Brugs Vocaal Ensemble, met zijn grensoverschrijdende samenwerking, stond op de landkaart!

Het repertoire is zeer gevarieerd en beweegt zich tussen de Renaissance en de hedendaagse muziek, zowel wat compositie, stijl als genre betreft: een muzikaal verantwoord 'voor elk wat wils' voor zowel koor als publiek.

Tony Venneman

Als gevestigde waarde in het West-Vlaamse koorleven, heeft stichter-dirigent, Tony Venneman, al ruim 24 jaar de leiding van het Brugs Vocaal Ensemble. Naast zijn pedagogische aanpak als muziekleraar, is zijn grote sterkte, de keuze en vooral de afwerking van het gekozen repertoire.

Tony Venneman is iemand die met meer dan één muze op vertrouwelijke voet staat. Naast de wereld van de muziek, waarin hij zich uitleeft, is hij ook een gewaardeerde kunstschilder met binnen- en buitenlandse tentoonstellingen. Met zijn compositiekracht en coloristisch aanvoelen getuigen zijn werken van een meer dan gewone instelling tegenover de schilderkunst.

Zoals de lijnen en de tintharmonieën in zijn schilderijen zich structureren tot figuren en gedaantes, zo ordenen zich ook klanken waarbij ritme, melodie, harmonie, klankkleur en vorm, zowel in de schilderkunst als in de muziek, evenwaardig zijn. Jacques Brel verwoordde het ooit als: *Pour moi, la chanson est un dessin. Les lignes, ce sont les mots, les couleurs sont les harmonies, les volumes représentent la ligne musicale.*

Tony Venneman studeerde muziek en dramatische kunsten aan het conservatorium van Brugge. In 1963 begon hij zijn loopbaan als leraar muzikale opvoeding in diverse West-Vlaamse scholen. Hij volgde cursussen koördirectie bij Kamiel Cooremans, Vic Nees en de meesterklas koördirectie onder leiding van Heltay Laszlo (dirigent van St. Martin in the Fields).

In de periode van 1966 tot 1996 was hij dirigent van diverse koren en muziekensembles, waarmee hij o.a. concertreizen maakte naar Nederland, Frankrijk, Duitsland en de USA. Daarnaast dirigeerde hij optredens bij de BRT, RTL en BBC. Onder zijn bezielende leiding laat hij elk optreden uitgroeien tot een luisterfeest voor het publiek en een gebeuren waar musicceervreugd centraal staat.

Hij werd in 2007 gelauwerd als laureaat van het cultuurgala Knokke-Heist.

Jedutun Ensemble

Op het concert van 25 oktober 2008 in het kader van het Korenfestival is er de samenwerking van het Brugs Vocaal Ensemble met het *Jedutun Ensemble*. Voor deze gelegenheid speelt het in 2000 opgerichte ensemble in een strijkerbezetting:

- Viole: Veerle Devos, Ingrid Van Mosselvelde
- Altviool: Isabelle Buyck
- Cello: Chantal Suys
- Contrabas: Ignaas Vermeiren

Jedutun... ten tijde van Koning David werd ook aan Jedutun gevraagd om de eredienst op te luisteren met lofliederen, begeleid door harpen en cimbalen...
Contact Jedutun Ensemble: Karla L. Savat – 0479/235 444

Kristof Baete (orgel)

Kristof Baete volgde de opleidingen algemene muzikale vorming en theorie aan het stedelijk conservatorium van zijn geboortestad Brugge. Hij studeerde piano bij Thérèse T'Sjoen en orgel bij Ignace Michiels.

Daarnaast behaalde hij aan de Katholieke Universiteit Leuven het diploma van Doctor in de ingenieurswetenschappen. Hij is als medisch stralingsfysicus verbonden aan de dienst nucleaire geneeskunde van het Universitair Ziekenhuis Gasthuisberg te Leuven.